

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ

સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં.૮૭૦૩/૧૯૮૯

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર. બાલિયા

તથા

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. આર. દવે

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	હા
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા	ના

	કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	
પ	શું સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવામાં આવે કે કેમ?	ના

મિપકો સીમલેસ રિગ્સ (ગુજરાત) લિ.

વિરુદ્ધ

ઇન્ડસ્ટ્રીઝ કમિશનર

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર તરફે શ્રી આર. ડી. પાઠક.

સામાવાળા નં.૧ તરફે શ્રી એમ. જી. દોશી વતી શ્રી કમલ મહેતા.

સામાવાળા નં.૨, ૩ તરફે ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર.

કોરમ:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર. બાલિયા

તથા

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. આર. દવે

નિર્ણય તારીખ: ૦૯/૦૪/૯૯

મૌખિક ચુકાદો

અરજદાર-કંપનીએ આ કોર્ટમાં ફરિયાદ કરી છે કે ગુજરાત વેચાણ વેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૯ (ત્યારબાદ "અધિનિયમ" તરીકે ઓળખવામાં આવશે) ની જોગવાઈઓ હેઠળ તેને ખોટી રીતે કેટલાક લાભો નકારવામાં આવ્યા છે, જોકે તે તેના માટે ખૂબ જ હકદાર છે. અરજદારે પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા શરૂ કરાયેલી વસૂલાત કાર્યવાહીને પણ પડકાર્યો છે, જેમાં સરકારી અધિકારીઓએ અરજદાર કંપની પાસેથી વેચાણ વેરાની રકમ વસૂલવાની માંગ કરી છે જેનો ઉલ્લેખ અરજી સાથે જોડાયેલા પરિશિષ્ટ A-૧૩(૧) માં કરવામાં આવ્યો છે. અરજદારે અરજીમાં કાયદાની કલમ ૪૭(૪) ની માન્યતાને પડકારી હોવા છતાં, અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે યોગ્ય રીતે રજૂઆત કરી છે કે અરજદાર ઉપરોક્ત કલમની માન્યતાને પડકારવા માંગતો નથી.

૨. આ અરજીને ઉજાગર કરતી હકીકતો ટૂંકમાં નીચે મુજબ છે:-

ગુજરાત રાજ્યના અમુક અવિકસિત વિસ્તારોનો વિકાસ થાય અને આવા અવિકસિત વિસ્તારોમાં ઉદ્યોગો સ્થપાય તે જોવા માટે, ગુજરાત રાજ્ય, અહીં પ્રતિવાદી નં. ૩, એ ઉદ્યોગપતિઓને આવા વિસ્તારોમાં તેમના નવા ઔદ્યોગિક એકમો સ્થાપવા માટે આકર્ષિત કરવા માટે ઘણી નીતિઓ ઘડી છે. નવા ઔદ્યોગિક એકમોને આવા વિસ્તારોમાં તેમના ઉત્પાદન એકમો સ્થાપવા માટે પ્રોત્સાહિત કરવા માટે, ગુજરાત રાજ્ય કાયદા હેઠળ વેચાણ વેરાની ચુકવણી મુલતવી રાખીને અથવા વેચાણ વેરાની ચુકવણીમાંથી મુક્તિ આપીને લાભ આપે છે. આવા લાભો આવા વિસ્તારોમાં પહેલાથી જ સ્થાપિત ઔદ્યોગિક એકમોને પણ આપવામાં આવે છે જો તેઓ ચોક્કસ મર્યાદાથી વધુ ઉત્પાદન વધારતા હોય અથવા વૈવિધ્યકરણ દ્વારા કંઈક અલગ ઉત્પાદન શરૂ કરતા હોય. અરજદારના મતે, કાયદાની કલમ ૪૯(૨) ની જોગવાઈઓ હેઠળ પ્રતિવાદી સરકાર દ્વારા ઘડવામાં આવેલી આવી યોજનાઓમાંથી એક હેઠળ લાભ મેળવવા માટે હકદાર છે. સમયાંતરે, પ્રતિવાદી સરકારે તેના દ્વારા ઘડવામાં આવેલી આવી યોજનાઓની વિગતો આપતી સૂચનાઓ જારી કરી છે અને આવી એક સૂચના ક.પ.૧૯૮૬ ના રોજ પણ જારી કરવામાં આવી છે, જેની એક નકલ એક્ઝિક્યુટિવ-ઇન-રિપ્લાય સાથે જોડાયેલ છે અને પરિશિષ્ટ ૧ તરીકે ચિહ્નિત થયેલ છે. કાયદાની સંબંધિત જોગવાઈઓ અને ૨૭.૮.૧૯૮૦ ના GR સહિત અન્ય સંબંધિત ઠરાવો સાથે ઉપરોક્ત સૂચના વાંચતા એવું

લાગે છે કે જો કોઈ નવું ઔદ્યોગિક એકમ યોજનાના કાર્યકારી સમયગાળા દરમિયાન વાણિજ્યિક ઉત્પાદન શરૂ કરે છે, તો ઔદ્યોગિક એકમ વેચાણ વેરાની ચુકવણીમાંથી ચોક્કસ મુક્તિ મેળવવા માટે હકદાર બને છે, જો નવા ઔદ્યોગિક એકમે સંબંધિત સરકારી ઠરાવોમાં સમાવિષ્ટ બધી શરતો પૂર્ણ કરી હોય.

૩. અરજદાર કંપનીનો કેસ છે કે અરજદારે રોલ્ડ રિંગ્સ બનાવવાનું શરૂ કર્યું હતું. રોલ્ડ રિંગ્સ બનાવવાનું શરૂ કરતી વખતે, અરજદાર કંપનીએ ૨૭.૮.૮૦ ના સરકારી ઠરાવ હેઠળ નિર્ધારિત વેચાણ વેરા ચુકવણીમાંથી મુક્તિ મેળવવા માટેની બધી શરતો પૂર્ણ કરી હતી. ચોક્કસ શરતો પર, અરજદાર કંપનીને ૫.૧૦.૮૨ ના પાત્રતા પ્રમાણપત્રમાં ઉલ્લેખિત વેચાણ વેરા ચુકવણીમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી હતી જેના દ્વારા કંપનીને ૧૮/૦૪/૧૯૮૨ થી ૧૮ એપ્રિલ ૧૯૮૯ ના સમયગાળા દરમિયાન ૫.૧૦.૮૨ ના પાત્રતા પ્રમાણપત્રમાં ઉલ્લેખિત રોલ્ડ રિંગ્સના ઉત્પાદન સંદર્ભમાં રૂ. ૫૦ લાખના વેચાણ વેરાની ચુકવણીમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત મુક્તિ અંગે કંપનીને આપવામાં આવેલ પાત્રતા પ્રમાણપત્રમાં ત્યારબાદ ફેરફાર કરવામાં આવ્યો હતો જેથી અરજદાર કંપનીને રૂ. ૮૦ લાખનો લાભ મળી શકે. રોલ્ડ રિંગ્સ બનાવવાનું શરૂ કર્યા પછી, અરજદાર કંપની "ફોર્જર્ડ રિંગ્સ" નામની બીજી પ્રકારની રિંગનું ઉત્પાદન કરીને યોજના હેઠળ વધુ મુક્તિ મેળવવા માંગતી હતી. આ હેતુ માટે કંપનીને નવી મશીનરી આયાત કરવી જરૂરી હતી અને આ વૈવિધ્યકરણ દ્વારા

કંપનીએ 'ફોર્જ રિંગ્સ'નું ઉત્પાદન શરૂ કરવાનું હતું જે કંપની દ્વારા ઉત્પાદિત કરવામાં આવતા રોલ્ડ રિંગ્સથી થોડા અલગ હતા.

જ. અરજદાર કંપનીએ બનાવટી રિંગ્સના ઉત્પાદનના સંદર્ભમાં કાયદા હેઠળ વેચાણ વેરાની ચુકવણીમાંથી મુક્તિ મેળવવા માટે પાત્રતા પ્રમાણપત્ર મેળવવા માટે અરજી આપી હતી, જે યોજના હેઠળ વૈવિધ્યકરણ દ્વારા હતી. અરજદાર કંપનીનો કેસ છે કે બનાવટી રિંગ્સના ઉત્પાદન માટે, અરજદાર કંપનીએ ભારત સરકારના ઔદ્યોગિક વિકાસ વિભાગ પાસેથી તા. ૨૮.૨.૮૩ ના રોજ જરૂરી લાઇસન્સ મેળવ્યું હતું. કંપની દ્વારા ખાસ જણાવવામાં આવ્યું છે કે રોલ્ડ રિંગ્સના ઉત્પાદન માટે કંપનીએ ૨૮.૧૧.૧૯૮૦ ના રોજ ભારત સરકારના ઉપરોક્ત વિભાગ પાસેથી લાઇસન્સ મેળવી લીધું હતું. સંબંધિત લાઇસન્સની નકલો પ્રતિવાદી નંબર ૧ વતી દાખલ કરાયેલા એફિડેવિટ-ઇન-રિપ્લાય સાથે અનુક્રમે પરિશિષ્ટ ૩ અને પરિશિષ્ટ ૨ તરીકે જોડવામાં આવી છે. ઉપરોક્ત બે લાઇસન્સ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે કંપની દ્વારા ઉત્પાદિત ઉત્પાદનો અલગ હતા અને ફક્ત આ હકીકતને કારણે જ કંપનીને બનાવટી રિંગ્સનું ઉત્પાદન શરૂ કરવા માંગતી વખતે બીજું લાઇસન્સ મેળવવાની જરૂર હતી.

પ. યોજનાની જોગવાઈઓ મુજબ, અરજદાર કંપનીએ પ્રતિવાદી નંબર ૧ પાસેથી પાત્રતા પ્રમાણપત્ર મેળવવાનું હતું અને પાત્રતા પ્રમાણપત્રના આધારે, પ્રતિવાદી નંબર ૨ એ કાયદા હેઠળ વેચાણ વેરાની ચુકવણીમાંથી મુક્તિ મેળવવા માટે મુક્તિ પ્રમાણપત્ર રજૂ કરવાનું હતું.

૬. કંપનીના રોકાણ અંગે કેટલીક સંબંધિત નિર્વિવાદ હકીકતો નીચે મુજબ છે.
રોલ્ડ રિંગ્સના ઉત્પાદન માટે કંપનીએ મશીનરી, જમીન અને મકાન ખરીદવા માટે રૂ. ૩,૬૦,૫૩,૩૩૭નું રોકાણ કર્યું હતું જ્યારે બનાવટી રિંગ્સ બનાવવા માટે નવી મશીનરી ખરીદવા માટે કંપનીએ આશરે રૂ. ૧.૧૦ કરોડનો ખર્ચ કર્યો હતો.

૭. જ્યારે અરજદાર કંપનીએ પ્રતિવાદી નં. ૧ ને પાત્રતા પ્રમાણપત્ર મેળવવા માટે અરજી સુપરત કરી હતી, ત્યારે પ્રતિવાદી નં. ૧ એ પાત્રતા પ્રમાણપત્ર આપવાનો ઇનકાર કર્યો હતો કારણ કે વાસ્તવમાં કોઈ વૈવિધ્યકરણ થયું ન હતું કારણ કે રોલ્ડ રિંગ્સ અને બનાવટી રિંગ્સ વચ્ચે કોઈ તફાવત નહોતો. આ ઇનકારના સમર્થનમાં પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા દાખલ કરાયેલા એક્ઝિડેવિટ-ઇન-જવાબમાં જણાવાયું છે કે એક નિષ્ણાતે અરજદાર કંપનીના ફેક્ટરી પરિસરની મુલાકાત લીધી હતી અને નિષ્ણાતે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે રોલ્ડ રિંગ્સ અને બનાવટી રિંગ્સ વચ્ચે કોઈ તફાવત નથી અને તેથી તે વૈવિધ્યકરણનો કેસ નથી.

૮. પ્રતિવાદીઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી કમલ મહેતાએ પ્રતિવાદી નં. ૧ ના વલણને યોગ્ય ઠેરવવાનો પ્રયાસ કર્યો છે, જેમાં તેમણે રજૂઆત કરી છે કે વાસ્તવમાં રોલ્ડ રિંગ્સ અને બનાવટી રિંગ્સમાં કોઈ તફાવત નથી અને તેથી અરજદાર કંપની પ્રતિવાદી નં. ૧ ના પાત્રતા પ્રમાણપત્ર સિવાય કોઈપણ મુકિત માટે હકદાર નથી.

૯. અરજદારના કેસના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલ શ્રી પાઠકે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી છે કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા લેવામાં આવેલો વલણ સંપૂર્ણપણે અન્યાયી, ગેરકાયદેસર અને અયોગ્ય છે કારણ કે રોલેડ રિંગ્સ અને બનાવટી રિંગ્સ અલગ અલગ ઉત્પાદનો છે. રોલેડ રિંગ્સનું ઉત્પાદન શરૂ કર્યા પછી, અરજદાર કંપનીએ વૈવિધ્યકરણનો વિચાર કર્યો હતો અને ઉપરોક્ત વિચારને અનુસરીને તેણે બનાવટી રિંગ્સનું ઉત્પાદન કરવાનું શરૂ કર્યું હતું. બનાવટી રિંગ્સના ઉત્પાદનના હેતુ માટે, અરજદાર કંપનીએ ભારત સરકારના ઔદ્યોગિક વિકાસ વિભાગ પાસેથી અલગ લાઇસન્સ મેળવવું જરૂરી હતું કારણ કે આવા લાઇસન્સ વિના, અરજદાર કંપની માટે બનાવટી રિંગ્સ બનાવવાનું ખુલ્લું નહોતું. ઉપરોક્ત લાઇસન્સનું અવલોકન કર્યા પછી, તે ખૂબ જ સ્પષ્ટ છે કે લાઇસન્સિંગ સત્તાધિકારી, એટલે કે ભારત સરકારના ઉદ્યોગ મંત્રાલયના ઔદ્યોગિક વિકાસ વિભાગે, અરજદાર કંપનીને ૨૮.૧૧.૮૦ ના લાઇસન્સ દ્વારા ૭ મિલિયન રોલેડ રિંગ્સ અને ૨૮.૨.૮૩ ના બીજા લાઇસન્સ દ્વારા ૨૫ મિલિયન બનાવટી રિંગ્સ બનાવવાની મંજૂરી આપી છે.

૧૦. અરજદારના વિદ્વાન વકીલની દલીલમાં અમને ઘણું તથ્ય દેખાય છે. જો ઉત્પાદન એક હોત, તો અરજદાર કંપનીને બનાવટી વીંટીઓના ઉત્પાદન માટે બીજું લાઇસન્સ જારી કરવાની વિનંતી સાથે ઉદ્યોગ મંત્રાલયમાં ભારત સરકારનો સંપર્ક કરવાની જરૂર ન પડી હોત. બનાવટી વીંટીઓના ઉત્પાદન માટે બીજું લાઇસન્સ મેળવવા માટે અરજદાર કંપનીને ઉદ્યોગ મંત્રાલયનો સંપર્ક કરવો પડ્યો

હતો અને ૨૮.૨.૮૩ ના રોજ અરજદાર કંપનીને ૨૫ મિલિયન બનાવટી વીંટીઓના ઉત્પાદન માટે લાઇસન્સ જારી કરવામાં આવ્યું હતું તે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે રોલ્ડ વીંટીઓ અને બનાવટી વીંટીઓ અલગ અલગ ઉત્પાદનો છે.

૧૧. અરજદાર કંપનીએ ૧૯૮૨ થી ૧૯૯૮ ના સમયગાળા દરમિયાન તેના દ્વારા ઉત્પાદિત રોલ્ડ રિગ્સ અને બનાવટી રિગ્સના ઉત્પાદન અંગેની કેટલીક વિગતો પણ રેકૉર્ડ પર મૂકી છે. પ્રતિવાદીઓ વતી હાજર રહેલા લેફ્ટનન્ટ એડવોકેટ શ્રી કમલ મહેતાએ રેકૉર્ડ પર ઉપરોક્ત આંકડા રજૂ કરવા સામે વાંધો ઉઠાવ્યો નથી. ઉપરોક્ત આંકડાઓનું અવલોકન કર્યા પછી, નીચેની હકીકતો બહાર આવે છે.

વર્ષ	નું ઉત્પાદન		કુલ
	વળેલું	બનાવટી	
	રિગ્સ	રિગ્સ	
૧૯૮૨-૮૩	૭૩૨૨૨૯	—	૭૩૨૨૨૯
૧૯૮૩-૮૪	૧૦૩૧૯૦૦	—	૧૦૩૧૯૦૦
૧૯૮૪-૮૫	૯૭૮૮૨૭	—	૯૭૮૮૨૭
૧૯૮૫-૮૬	૧૫૫૮૫૨૫	—	૧૫૫૮૫૨૫

--	--	--	--

૧૨. બનાવટી વીંટી બનાવવા માટે જરૂરી લાઇસન્સ મેળવ્યા પછી, અરજદાર કંપનીએ ૧૯૮૭-૮૮ થી બનાવટી વીંટી બનાવવાનું શરૂ કર્યું. ઉપર દર્શાવેલ આંકડાઓ અને બનાવટી અને બનાવટી વીંટી બનાવવાની લાઇસન્સ પ્રાપ્ત ક્ષમતાને ધ્યાનમાં લેતા, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજદાર કંપનીએ બનાવટી વીંટીઓનું મહત્તમ ઉત્પાદન પ્રાપ્ત કર્યું ન હતું. કંપની પાસે ૭ મિલિયન બનાવટી વીંટી બનાવવાની ક્ષમતા હોવા છતાં, કંપનીએ ૧૯૮૭-૮૮ માં ફક્ત ૧૫,૧૨,૨૨૯ વીંટીઓનું ઉત્પાદન કર્યું હતું અને કંપનીએ તે જ વર્ષે ૧૪,૦૪,૫૨૧ બનાવટી વીંટીઓનું ઉત્પાદન કર્યું હતું. જો બનાવટી અને બનાવટી વીંટીઓ સમાન ઉત્પાદનો હોત, તો અરજદાર કંપનીએ બનાવટી વીંટીઓ બનાવવા માટે બીજી મશીનરી આયાત કરવા માટે ૧.૧૦ કરોડ રૂપિયાનો નોંધપાત્ર ખર્ચ કર્યો ન હોત. તેવી જ રીતે, પછીના વર્ષો સુધી, કંપનીએ તેની શ્રેષ્ઠ અથવા લાઇસન્સ પ્રાપ્ત ક્ષમતા કરતા ઘણી ઓછી બનાવટી વીંટીઓનું ઉત્પાદન કર્યું હતું અને ઉપરોક્ત સમયગાળા દરમિયાન બનાવટી વીંટીઓ ઉપરાંત બનાવટી વીંટીઓનું ઉત્પાદન પણ કર્યું હતું. ઉપરોક્ત આંકડા અરજદારની દલીલને પણ સમર્થન આપે છે કે બંને વીંટીઓ અલગ છે.

૧૩. અરજદાર કંપની વતી દાખલ કરાયેલા સોગંદનામા-ઇન-રિજોઇન્ડરનું અવલોકન કરતાં, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે રોલ્ડ અને બનાવટી રિગ્સની મજબૂતાઈ

સંપૂર્ણપણે અલગ છે. બંને રિંગ્સમાં વપરાતો કાચો માલ પણ અલગ છે. વધુમાં, બનાવટી અને બનાવટી રિંગ્સ બનાવવા માટે વપરાતી મશીનરી અલગ છે. સોગંદનામું દાખલ કરીને અથવા વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી કમલ મહેતા દ્વારા મૌખિક રજૂઆતો દ્વારા પણ ઉપરોક્ત હકીકતોને ખોટી ઠેરવવામાં આવી નથી. પ્રતિવાદીઓ વતી હાજર રહેલા લેફ્ટનન્ટ એડવોકેટ શ્રી મહેતાએ પ્રતિવાદી નંબર ૧ વતી દાખલ કરાયેલા સોગંદનામા પર જ આધાર રાખ્યો છે જેમાં જણાવાયું છે કે એક નિષ્ણાતે તે જગ્યાની મુલાકાત લીધી હતી જ્યાં બનાવટી રિંગ્સ બનાવવામાં આવી રહી હતી અને નિષ્ણાતનો મત હતો કે બનાવટી રિંગ્સ અને બનાવટી રિંગ્સ અલગ નથી. અગાઉના એક પ્રસંગે આ કોર્ટે નિષ્ણાતનો અહેવાલ જોવા માટે સંબંધિત ફાઇલો મંગાવી હતી. ફાઇલોનું અવલોકન કર્યા પછી, એવું લાગે છે કે નિષ્ણાત દ્વારા નીચેની નોંધ કરવામાં આવી હતી.

"મેં યુનિટની મુલાકાત લીધી હતી. હાલના યુનિટમાં તેઓ બોલ બેરિંગ આંતરિક અને બાહ્ય રેસનું ઉત્પાદન કરે છે. વધારાની ક્ષમતા સેટઅપમાં તેઓ આંતરિક અને બાહ્ય રેસનું પણ ઉત્પાદન કરે છે. બંને ઉત્પાદનો સમાન છે. તે વૈવિધ્યકરણનો કેસ નથી."

ઉપરોક્ત અવલોકન અથવા તારણને સમર્થન આપવા માટે, ટેકનિકલ સલાહકાર (એન્જિનિયરિંગ) એ કોઈપણ સામગ્રી પર આધાર રાખ્યો નથી અથવા કંઈપણ રેકૉર્ડ પર મૂક્યું નથી. ઉપરોક્ત અહેવાલ કોઈપણ સામગ્રી અથવા કોઈપણ તર્ક દ્વારા સમર્થિત ન હોય તે જોતાં, અમે ઉપરોક્ત અહેવાલ પર વિશ્વાસ કરવા માટે

તૈયાર નથી. સામાન્ય રીતે જ્યારે પણ કોઈ નિષ્ણાત પોતાનો અભિપ્રાય આપે છે, ત્યારે તેમના અભિપ્રાયને હંમેશા કોઈક તર્ક દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવશે. પ્રતિવાદીઓ વતી હાજર રહેલા લેફ્ટનન્ટ એડવોકેટ શ્રી મહેતાને પણ બતાવવા માટે થોડો સમય આપવામાં આવ્યો હતો કે દલીલો મુજબ, બંને ઉત્પાદનો અલગ હોવા છતાં, રોલ્ડ અને બનાવટી રિંગ્સ કેવી રીતે સમાન માનવામાં આવ્યા હતા. તેમને ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત ટિપ્પણી કયા આધારે કરવામાં આવી હતી તે જણાવવાની તક પણ આપવામાં આવી હતી પરંતુ તેમણે સ્પષ્ટપણે સ્વીકાર્યું હતું કે ટેકનિકલ સલાહકાર પાસે ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત નિવેદન આપવાનું કોઈ કારણ હતું તે દર્શાવવા માટે રેકૉર્ડ પર કંઈ નથી. વધુમાં, તેઓ રેકૉર્ડ પર એવી કોઈ સામગ્રી મૂકી શક્યા નહીં કે જે દર્શાવે કે બંને ઉત્પાદનો અલગ નથી, તેમ છતાં તેમને પૂરતો સમય આપવામાં આવ્યો હતો. ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત નિવેદન કોઈપણ સામગ્રી દ્વારા સમર્થિત ન હોવાથી અને અરજદાર કંપની વતી કરવામાં આવેલા ચોક્કસ નિવેદનોને ધ્યાનમાં રાખીને કે બંને રિંગ્સ, મશીનરી અને બંને રિંગ્સ બનાવવા માટે વપરાતા કાચા માલની મજબૂતાઈ સંપૂર્ણપણે અલગ છે, અમે એવું માનવા માટે વલણ ધરાવીએ છીએ કે રોલ્ડ રિંગ્સ અને બનાવટી રિંગ્સને એક જ ઉત્પાદનો ન કહી શકાય.

૧૪. ૬.૫.૧૯૮૬ ના સરકારી ઠરાવમાં "વૈવિધ્યકરણ" શબ્દ નીચે મુજબ વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે:

"વૈવિધ્યકરણ" એટલે એક જ કંપની, પેઢી અથવા ભાગીદારી હેઠળ નવી પ્રોડક્ટ લાઇન શરૂ કરવી, જો આવા વૈવિધ્યકરણમાં કુલ સ્થિર મૂડી રોકાણ મૂળ પ્રોજેક્ટની ચોખ્ખી સ્થિર સંપત્તિના મૂલ્યના ઓછામાં ઓછા ૨૫% કરતા વધારે હોય."

આ કેસમાં, સૌ પ્રથમ, અરજદાર કંપનીએ ભારત સરકારના ઔદ્યોગિક વિકાસ વિભાગ પાસેથી ૨૮.૧૧.૮૦ ના લાઇસન્સ હેઠળ ઉપર જણાવ્યા મુજબ રોલ્ડ રિંગ્સનું ઉત્પાદન શરૂ કર્યું. થોડા સમય પછી, અરજદાર કંપનીએ ૧.૧૦ કરોડ રૂપિયાની બીજી મશીન આયાત કરી જેથી અરજદાર કંપની બનાવટી રિંગ્સનું ઉત્પાદન શરૂ કરી શકે. આ હેતુ માટે અરજદાર કંપનીએ ફરીથી ભારત સરકારના ઉપરોક્ત વિભાગનો સંપર્ક કરવો પડ્યો. બીજું લાઇસન્સ મેળવવા માટે કારણ કે ભારત સરકારના ઉપરોક્ત વિભાગ દ્વારા બનાવટી રિંગ્સને અલગ ગણવામાં આવે છે. તે ચોક્કસપણે વિસ્તરણનો કેસ નથી કારણ કે રોલ્ડ રિંગ્સ અને બનાવટી રિંગ્સ અલગ અલગ ઉત્પાદનો છે. વધુમાં, અરજદાર કંપની રોલ્ડ રિંગ્સના ઉત્પાદનના શ્રેષ્ઠ સ્તર સુધી પહોંચી ન હતી અને તેથી અરજદાર કંપની માટે રોલ્ડ રિંગ્સના ઉત્પાદન માટે બીજું મશીન ખરીદવું જરૂરી નહોતું. અરજદાર કંપનીએ નવી મશીન ખરીદવા માટે ૧.૧૦ કરોડ રૂપિયા ખર્ચ્યા અને બીજું લાઇસન્સ મેળવ્યું તે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે અરજદાર કંપની બનાવટી રિંગ્સનું ઉત્પાદન કરીને નવું ઉત્પાદન લોન્ચ કરવા માંગતી હતી. જો તે વિસ્તરણનો કેસ હોત, તો અરજદાર કંપનીએ તેના મૂડી રોકાણમાં હાલના પ્રોજેક્ટની સ્થિર

સંપત્તિના ઓછામાં ઓછા ૨૫% જેટલો વધારો કર્યો હોત અને તેનું ઉત્પાદન તેની મૂળ સ્થાપિત ક્ષમતાના ૨૫% જેટલું વધાર્યું હોત. તાત્કાલિક કેસમાં, અરજદાર કંપની ક્યારેય સ્થાપિત ક્ષમતા સુધી પહોંચી શકી ન હતી અને તેથી આ વિસ્તરણનો કેસ નથી. એક સમયે પ્રતિવાદીઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી કમલ મહેતા દ્વારા એવું સૂચન કરવામાં આવ્યું હતું કે અરજદાર આ આધાર પર મુક્તિનો દાવો કરી રહ્યો છે કે અરજદાર કંપની દ્વારા 'વિસ્તરણ' કરવામાં આવ્યું છે. ઉપરોક્ત હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને, શ્રી મહેતાનો ઉપરોક્ત રજુઆત બિલકુલ યોગ્ય નથી. વધુમાં, અરજદારે તેના પ્રોજેક્ટના વિસ્તરણને કારણે ક્યારેય કોઈ લાભનો દાવો કર્યો ન હતો કારણ કે હકીકતમાં અરજદાર કંપની બનાવટી રિગ્સ નામની નવી પ્રોડક્ટ લોન્ચ કરવા માંગતી હતી અને તેથી તે વિવિધતાના આધારે કાયદા હેઠળ લાભ ઈચ્છતી હતી.

૧૫. "વૈવિધ્યકરણ" શબ્દને ધ્યાનમાં લેતા, એકમએ તે જ કંપની, પેઢી અથવા ભાગીદારી હેઠળ નવી પ્રોડક્ટ લાઈન શરૂ કરવી જોઈએ અને આવા વૈવિધ્યકરણ માટે નવી ફિક્સ્ડ કેપિટલમાં રોકાણ મૂળ પ્રોજેક્ટની ચોખ્ખી ફિક્સ્ડ એસેટ્સના મૂલ્યના ૨૫% થી વધુ હોવું જોઈએ. એ વાતમાં કોઈ વિવાદ નથી કે અરજદાર કંપનીએ બનાવટી રિગ્સ બનાવવા માટે નવી પ્રોડક્ટ લાઈન શરૂ કરી હતી અને મૂળ પ્રોજેક્ટની ચોખ્ખી ફિક્સ્ડ એસેટ્સના મૂલ્યના ૨૫% થી વધુ રકમ પણ ખર્ચી હતી કારણ કે મૂળ પ્રોજેક્ટમાં અરજદાર કંપનીએ આશરે રૂ. ૩.૬ કરોડનું રોકાણ કર્યું હતું જ્યારે વૈવિધ્યકરણના હેતુ માટે કંપનીએ રૂ. ૧.૧૦ કરોડની

મશીનરી ખરીદી હતી અને તેના દ્વારા તેના કુલ ફિક્સ્ડ કેપિટલ રોકાણમાં મૂળ પ્રોજેક્ટની ચોખ્ખી ફિક્સ્ડ એસેટ્સના મૂલ્યના ૨૫% થી વધુનો વધારો થયો હતો.

૧૬. વિદ્વાન વકીલ શ્રી કમલ મહેતાએ મુખ્યત્વે ટેકનિકલ નિષ્ણાતના અહેવાલ પર આધાર રાખ્યો છે જેમાં તેમણે કહ્યું છે કે બનાવટી વીંટીઓ અને રોલ્ડ વીંટીઓ એક જ ઉત્પાદનો છે. અનિચ્છા સાથે અમે એ અવલોકન કરવા મજબૂર છીએ કે ટેકનિકલ નિષ્ણાત દ્વારા રજૂ કરાયેલ અહેવાલ બિલકુલ સ્વીકાર્ય નથી. રોલ્ડ વીંટીઓ અને રોલ્ડ વીંટીઓ એક જ ઉત્પાદનો છે અને નિષ્ણાતે ફેક્ટરી પરિસરની મુલાકાત લીધા પછી ઉપરોક્ત હકીકતની ખાતરી કરી હતી તે સિવાય, નિષ્ણાત દ્વારા વધુ કંઈ કહેવામાં આવ્યું નથી. તેમના અભિપ્રાયને કોઈપણ સામગ્રી દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું નથી. તેમણે તેમના અભિપ્રાયને સમર્થન આપવા માટે કોઈ નોંધ બનાવી નથી. સામાન્ય રીતે, જ્યારે પણ કોઈ નિષ્ણાત પોતાનો અભિપ્રાય અથવા અહેવાલ આપે છે, ખાસ કરીને જ્યારે આવા અહેવાલ અથવા અભિપ્રાય નાગરિકના રાજ્ય તરફથી કોઈ લાભ મેળવવાના અધિકારને અસર કરે તેવી શક્યતા હોય, ત્યારે અહેવાલ અથવા અભિપ્રાયને કેટલાક કારણો દ્વારા સમર્થન આપવું જોઈએ અથવા નિષ્ણાતે તેની ઓફિસ ફાઈલમાં કારણો નોંધવા જોઈએ જેથી ઉચ્ચ તકનીકી અથવા કાર્યકારી અધિકારી અથવા કાયદાની અદાલત દ્વારા કારણોની તપાસ કરી શકાય. વિદ્વાન વકીલ શ્રી કમલ મહેતા પણ એ હકીકતને નકારી શક્યા નહીં કે અરજદાર કંપની દ્વારા

કરવામાં આવેલા સ્પષ્ટ નિવેદનોના જવાબમાં પ્રતિવાદી અધિકારીઓ દ્વારા એવું કંઈ કહેવામાં આવ્યું ન હતું કે રોલ્ડ રિંગ્સ અને બનાવટી રિંગ્સના ઉત્પાદન માટે વપરાતો કાચો માલ સંપૂર્ણપણે અલગ છે અને બંને રિંગ્સની મજબૂતાઈ પણ અલગ છે. બનાવટી રિંગ્સ બનાવવા માટે એક નવું મશીન ખરીદવું પડ્યું. જો ઉત્પાદન સમાન હોત, તો અરજદાર કંપનીએ નવી મશીનરી ખરીદવા માટે રૂ. ૧.૧૦ કરોડની નોંધપાત્ર રકમ ખર્ચ કરી ન હોત, ખાસ કરીને જ્યારે તે તેના શ્રેષ્ઠ સ્તરે રોલ્ડ રિંગ્સનું ઉત્પાદન કરતી ન હતી. જો આપણે કોઈપણ વર્ષમાં અરજદાર કંપની દ્વારા ઉત્પાદિત રોલ્ડ રિંગ્સ અને બનાવટી રિંગ્સના કુલ સરવાળા પર નજર કરીએ તો પણ, કુલ ઉત્પાદન પણ અરજદાર દ્વારા સ્થાપિત મૂળ પ્રોજેક્ટ અથવા પ્લાન્ટની શ્રેષ્ઠ ક્ષમતા કરતાં વધુ નથી. આ હકીકત સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે રોલ્ડ રિંગ્સ અને બનાવટી રિંગ્સ અલગ છે.

૧૬. સામાન્ય રીતે આ કોર્ટ કોઈપણ વિવાદિત હકીકતનો પ્રશ્ન નક્કી કરશે નહીં. તાત્કાલિક કેસમાં, અરજદાર કંપની દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆત મુજબ, રોલ્ડ રિંગ્સ અને બનાવટી રિંગ્સ અલગ અલગ ઉત્પાદનો છે, જ્યારે બીજી બાજુ, પ્રતિવાદીઓ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે ઉપર ઉલ્લેખિત રિંગ્સ વચ્ચે કોઈ તફાવત નથી. કેસની દલીલો અને વિશિષ્ટ તથ્યો અને સંજોગો જોતાં, અમે એવા નિષ્કર્ષ પર આવવાનું વલણ ધરાવીએ છીએ કે રોલ્ડ રિંગ્સ અને બનાવટી રિંગ્સ અલગ અલગ છે અને તાત્કાલિક કેસમાં, વૈવિધ્યકરણ છે કારણ કે અરજદાર

કંપનીએ એક નવી પ્રોડક્ટ લાઇન શરૂ કરી છે અને તેથી અરજદાર કંપની પ્રતિવાદી નંબર ૧ પાસેથી પાત્રતા પ્રમાણપત્ર મેળવવા માટે હકદાર છે.

૧૭. સામાન્ય સંજોગોમાં, આ કોર્ટે ઉપરોક્ત અવલોકનોના પ્રકાશમાં અને અરજદાર કંપની દ્વારા રજૂ કરાયેલા તથ્યોના આધારે પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને નિર્ણય પર પુનર્વિચાર કરવા કહ્યું હોત, પરંતુ અમને નથી લાગતું કે આવો માર્ગ અપનાવવો યોગ્ય છે કારણ કે હાલની અરજી ૧૯૮૯ માં ક્યાંક દાખલ કરવામાં આવી હતી. અરજદારે પહેલાથી જ વેચાણ વેરો ચૂકવી દીધો છે કારણ કે તેને ઉપર ઉલ્લેખિત યોજના હેઠળ લાભ મળી રહ્યો ન હતો. હકીકતો ખૂબ જ સ્પષ્ટ હોવાથી, અમે આ બાબતને રિમાન્ડ પર લેવાનું યોગ્ય માનતા નથી, પરંતુ પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને અરજદાર કંપની દ્વારા માંગવામાં આવેલ પાત્રતા પ્રમાણપત્ર આપવાનો નિર્દેશ આપવો યોગ્ય રહેશે જેથી અરજદાર કંપની પ્રતિવાદી નંબર ૨ અથવા અન્ય કોઈપણ સત્તાધિકારીનો સંપર્ક કરીને ઉપરોક્ત પાત્રતા પ્રમાણપત્રના આધારે મુક્તિનો લાભ મેળવી શકે.

૧૮. આ સંજોગોમાં, અમે પ્રતિવાદી નં. ૧ ને પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા રિટ મળ્યાની તારીખથી ત્રણ અઠવાડિયાના સમયગાળામાં અરજદાર કંપનીને જરૂરી પાત્રતા પ્રમાણપત્ર રજૂ કરવાનો નિર્દેશ આપીએ છીએ. આશા છે કે પ્રતિવાદી નં. ૨ અથવા પ્રતિવાદી નં. ૩ હેઠળની કોઈપણ અન્ય યોગ્ય સત્તા, જે ઉપરોક્ત યોજના અનુસાર અરજદાર કંપનીને અંતિમ લાભ આપવાના છે, તે હકીકતને ધ્યાનમાં લેશે કે તાત્કાલિક કેસમાં નોંધપાત્ર વિલંબ થયો છે અને કાયદા

અનુસાર અરજદાર કંપનીને શક્ય તેટલી વહેલી તકે લાભ આપીને મામલાને ઝડપી બનાવવાનો પ્રયાસ કરશે.

૧૯. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે અરજદાર કંપની અને તેના જેવા અન્ય ઉત્પાદન એકમોએ ગુજરાત રાજ્યના અવિકસિત વિસ્તારોમાં તેમની વ્યવસાયિક પ્રવૃત્તિઓ શરૂ કરી હશે જેથી તેઓ ગુજરાત સરકાર દ્વારા ઘડવામાં આવેલી વિવિધ યોજનાઓ હેઠળ થોડો લાભ મેળવી શકે અને તેના દ્વારા તેઓએ રાજ્યને તેના વિકાસમાં મૂલ્યવાન સહાય અને સહાય આપી હશે. આવા એકમો, જેમણે નોંધપાત્ર રકમ ખર્ચ કરી છે અને અવિકસિત વિસ્તારોમાં તેમના ઉદ્યોગો સ્થાપવાનું જોખમ લીધું છે, તેમને રાજ્ય અથવા તેના અધિકારીઓ દ્વારા મુશ્કેલીઓમાં ન મૂકવું જોઈએ અને રાજ્યએ જોવું જોઈએ કે તેના દ્વારા ઘડવામાં આવેલી યોજનાઓ તેના સાચા અર્થમાં અમલમાં મૂકવામાં આવે છે જેથી ભવિષ્યમાં જ્યારે પણ આવી યોજનાઓ ઘડવામાં આવે, ત્યારે વધુને વધુ ઔદ્યોગિક એકમો યોજનાનો યોગ્ય લાભ લે જેથી રાજ્ય તેના અવિકસિત વિસ્તારોનો વિકાસ કરી શકે.

૨૦. ઉપરોક્ત નિર્દેશને ધ્યાનમાં રાખીને, અરજીનો આખરો મંજૂરી મુજબ નિકાલ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ વિના નિયમ સંપૂર્ણ બનાવવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.